

Raadsbrief

Onderwerp	Toekomstdocument 'Kerken in Kaart'
Zaaknummer	985524
Datum	15 juli 2025
Portefeuillehouder	E. Scheperman
Team	Ruimte en Economie

Doel

Het informeren van de gemeenteraad over het gereedgekomen toekomstdocument 'Kerken in Kaart' en het hierop volgende traject.

Aanleiding

De gemeente Hof van Twente heeft het initiatief genomen om voor de kerken binnen de gemeente een toekomstdocument op te stellen. Dit om beter voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen rondom religieus erfgoed. Voor het opstellen van de verkenning is een decentrale uitkering van het Rijk ontvangen. Het Rijk heeft vanuit het programma Toekomst Religieus Erfgoed geld beschikbaar gesteld voor gemeenten die ten aanzien van de in de gemeente aanwezige kerken een visie willen opstellen. Dit programma en deze regeling zijn in het leven geroepen omdat door een teruglopend kerkbezoek het voortbestaan van veel kerken onzeker is.

De gemeente heeft Het Oversticht opdracht gegeven om het toekomstdocument in samenspraak met kerkeigenaren, de gemeente Hof van Twente en andere betrokkenen op te stellen. Het Oversticht is een adviserend orgaan op het gebied van erfgoed, welstand, archeologie, stedenbouw en landschap. Zij hebben met de genoemde partijen onderzoek gedaan naar oplossingsrichtingen over hoe de (toekomstige) vraagstukken met betrekking tot het voortbestaan van de geloofsgebouwen (monumentaal en niet monumentaal) opgevangen kunnen worden.

Inhoudelijke boodschap

Bij het opstellen van het document is er bewust voor gekozen om het einddocument geen 'Kerkenvisie' te noemen, maar deze de titel '*Kerken in Kaart*' mee te geven: Deze benaming doet meer recht aan het karakter van het stuk. Het is immers geen blauwdruk of beleidsplan, maar een inventarisatie van de huidige situatie en gedeelde vraagstukken. Het doel is vooral om het gesprek gaande te houden, wederzijds begrip te versterken en gezamenlijk te verkennen hoe deze waardevolle gebouwen ook in de toekomst betekenisvol kunnen blijven voor onze samenleving.

Vertegenwoordigers van geloofsgebouwen in de Hof van Twente zijn bij het opstellen van het document benaderd voor een afzonderlijk gesprek over belangen en toekomstperspectief. Enkele gebedshuizen zijn daarbij buiten beschouwing gelaten, omdat zij al een duurzame herbestemming hebben gevonden, of nu wel in gebruik zijn als gebedshuis, maar niet als zodanig zijn gebouwd. De Paaskerk aan de Noorderhagen 54 in Delden heeft bijvoorbeeld al een duurzame herbestemming gevonden als woning. De Baptistenkerk aan de Irisstraat 5b in Goor is al gesloopt en heeft ruimte gemaakt/is gecombineerd met woningbouw. En de Hervormde kerk Rijssen-Elsen aan de Plasdijk 2A in Markelo is wel in gebruik als gebedshuis, maar gebouwd als school en is daarom wel benaderd voor het proces van 'Kerken in Kaart', maar op een andere manier meegenomen in de rapportage.

Het voorliggende document heeft daardoor betrekking op de onderstaande gebouwen:

- Oude Blasiuskerk, Kerkplein 3, Delden
- RK kerk Onze Lieve Vrouwe van Altijddurende Bijstand, Onze Lieve Vrouwestraat 3, Bentelo
- Nieuwe Blasiuskerk, Langestraat 76, Delden
- Hofkerk, Diepenheimseweg 2, Goor
- H.H. Petrus en Paulusparochie Goor, Hengevelderstraat 24, Goor
- H.H. Petrus en Pauluskerk Hengevelde, Goorsestraat 19, Hengevelde
- Martinuskerk, Kerkplein 2, Markelo
- Johanneskerk, Grotestraat 1, Diepenheim

Met de vertegenwoordigers van de Saint Mary's Chapel en het Apostolisch Genootschap kon geen contact verkregen worden. De geloofsgemeenschap van de Nieuwe Blasiuskerk heeft wel deelgenomen aan de tweede gezamenlijke bijeenkomst, maar heeft niet deelgenomen aan het individuele gesprek.

In het document wordt ingegaan op de gesprekken die hebben plaatsgevonden met de kerkgenootschappen, de rol die zij in de huidige tijd vervullen, het toekomstperspectief inclusief de kansen en bedreigingen die hierbij aan de orde zijn en worden er conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Tot slot is er per geloofsgebouwen een factsheet opgesteld waarin alle relevante factoren belicht worden.

Wat betreft de uitkomsten kan worden aangegeven dat vooral opvalt dat de kerken nog steeds een centrale plek, zowel ruimtelijk als binnen de gemeenschap, hebben binnen de verschillende kernen. Er is veelal een aanzienlijk aantal leden en vrijwilligers betrokken bij de instandhouding van de kerkgebouwen. Hierover leven bij de besturen wel zorgen omdat dit aantal, gezien de snel oplopende gemiddelde leeftijd van deze leden en vrijwilligers, waarschijnlijk op korte termijn terug zal lopen. In maatschappelijke zin staan een groot deel van de kerken nog midden in de gemeenschap. Veel van de kerken worden als rouw- en trouwlocatie gebruikt. Ook worden er exposities georganiseerd en (kleinschalige) concerten gegeven. Daarnaast doen sommige kerken dienst als vergader locatie voor verenigingen en stichtingen.

Bij vrijwel alle kerkgebouwen is verduurzaming noodzakelijk om goed en concurrerend te kunnen voorzien in mogelijke nieuwe gebruiksmogelijkheden. Echter wordt dit vraagstuk door de meeste geloofsgemeenschappen, vooral gezien de omvang van deze trajecten, nog niet concreet opgepakt. In een aantal kerken zijn er al wel organisatorische maatregelen getroffen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde bij de HH Petrus en Pauluskerk in Goor. Hier wordt in de winter een apart zaaltje dat bij de kerk hoort gebruikt als repetitieruimte voor het koor en als vergaderruimte. Ook bij de Johanneskerk in Diepenheim wordt een soortgelijke handelwijze toegepast. Doordat hierbij niet de hele kerk hoeft te worden verwarmd, zijn de energiekosten een stuk lager. Er kan op deze wijze, ook in de winterperiode, een comfortabele ruimte worden aangeboden waarbij de energiekosten beheersbaar blijven.

Met het nu opgestelde document 'Kerken in Kaart' beogen we te anticiperen op veranderingen ten aanzien van functie, gebruik en eigendom van religieuze gebouwen. Daarnaast zien we de deze als een belangrijke schakel in de relatiebeheer met de eigenaren en gebruikers van religieuze gebouwen. Dit door het traject, dat tijdens het opstellen van het document is doorlopen, te gebruiken als aanleiding om met elkaar in gesprek te blijven.

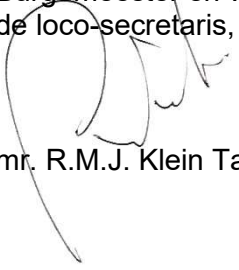
Zoals aangegeven is het nu voorliggende document 'Kerken in Kaart' een richtinggevend document. Hierin wordt niet strak omschreven welke route een geloofsgemeenschap moet volgen bij ontwikkelingen ten aanzien van hun gebouwen. Daarom is het zaak om als gemeente Hof van Twente in gesprek te blijven met de geloofsgemeenschappen over zaken die (gaan) spelen. Het voornemen is daarom om, als vervolg op het traject van het nu opgestelde document, één maal per jaar een bijeenkomst te organiseren waarvoor de gemeenschappen worden uitgenodigd. Dit om hen laagdrempelig de mogelijkheid te bieden om onderling en met de gemeente van gedachten te wisselen.

Bij deze gesprekken kan het nu opgestelde toekomstdocument heel goed als leidraad fungeren. Bij deze overleggen zullen, naast de geloofsgemeenschappen en de gemeente, ook Het Oversticht aanwezig zijn. Dit aangezien Het Oversticht zich ook in veel andere gemeenten met soortgelijke trajecten bezig houdt. Hierdoor kunnen zij ons bijpraten over mogelijke nieuwe ideeën of initiatieven op andere locaties buiten Hof van Twente die wellicht als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente kunnen dienen.

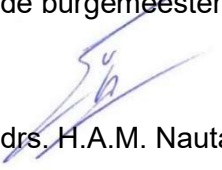
Conclusie

1. Er is vanuit de landelijke overheid geld beschikbaar gesteld voor het opstellen van een Kerkenvisie. De gemeente Hof van Twente heeft hieraan deelgenomen.
2. De gemeente Hof van Twente heeft ervoor gekozen om de traject zo vorm te geven dat er geen sprake is van een blauwdruk of beleidsplan, maar een inventarisatie van de huidige situatie en gedeelde vraagstukken. Dit met vooral als doel om het gesprek met de kerkgenootschappen gaande te houden, wederzijds begrip te versterken en gezamenlijk te verkennen hoe deze waardevolle gebouwen ook in de toekomst betekenisvol kunnen blijven voor onze samenleving.
3. Bij het opstellen van dit toekomstdocument zijn de kerkgenootschappen uitvoerig betrokken.
4. Het document is gereed en heeft de naam 'Kerken in Kaart' gekregen.
5. Dit document heeft bij het opstellen al bewerkstelligd dat er een dialoog tussen de kerkgenootschappen en de gemeente tot stand is gekomen. Om deze dialoog in stand te blijven houden zal er jaarlijks een bijeenkomst tussen de kerkgenootschappen en de gemeente worden georganiseerd, hierbij zal ook Het Oversticht aansluiten.

Burgemeester en wethouders van Hof van Twente,
de loco-secretaris, de burgemeester,

mr. R.M.J. Klein Tank

drs. H.A.M. Nauta-van Moorsel MPM